

Tourism and Recreation

<https://dergipark.org.tr/tourismandrecreation>

E-ISSN: 2687-1971

Yeni Tokat Havalimanı'nın bölgesel turizm hareketlerindeki rolü: Memleket ziyaretleri kapsamında bir araştırma

Role of new Tokat Airport in regional tourism movements: A research within the scope of hometown visits

Emin Arslan

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, emin.arslan@gop.edu.tr, 0000-0003-1592-8162

MAKALE BİLGİSİ/ ARTICLE INFO

Araştırma / Research Article

Anahtar Kelimeler:

Turizm, Ulaşım, Yeni Tokat Havalimanı, Memleket Ziyaretleri, Tokat.

Key Words:

Tourism, Transportation, New Tokat Airport, Hometown Visits, Tokat.

Gönderme Tarihi/Received Date:

19.12.2020

Kabul Tarihi/Accepted Date:

22.12.2020

Yayımlanma Tarihi/Published Online:

31.12.2020

ÖZET

Turizm hareketlerinin gelişimi ulaşım olanaklarının gelişimiyle aynı doğrultuda ilerlemektedir. Türkiye'de turist yoğunluğunun fazla olduğu merkezler, özellikle havayolu ulaşım altyapısındaki iyileştirmeler ve yolcu kapasitelerinin artırılması neticesinde bugün ki konuma ulaşmıştır. Turizmde söz sahibi olmak isteyen Tokat'ta da, 2021'de açılacak olan modern ve yüksek yolcu kapasiteli Yeni Tokat Havalimanı sayesinde, ilin ulaşım altyapısında büyük bir gelişim yaşanması planlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Yeni Tokat Havalimanı'nın bölgesel turizm hareketlerindeki rolünü ağırlıklı olarak memleket ziyaretleri kapsamında araştırmak ve değerlendirmektir. Memleket ziyaretleri, Tokat ili gibi yoğun göç vererek nüfus kaybetmiş olan bölgeler için turizm ve ekonomi anlamında oldukça önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Bu noktadan hareketle, araştırmanın evreni İstanbul, Kocaeli ve Tekirdağ illerinde ikamet eden ve Tokat ili nüfusuna kayıtlı yaklaşık 600 bin kişiden oluşmaktadır. Evren olarak bu illerde yaşayanların seçilmesinin nedeni, Tokat'ı ziyaret etmek için aktif olarak havayolunu kullanma imkânlarının bulunmasıdır. Bu doğrultuda 2019 yılı Ekim-Kasım döneminde, örneklem olarak 1438 kişinin katılımıyla online anket gerçekleştirilmiştir. Anket verilerinden elde edilen bulgulara göre, araştırmaya katılanların, yeni havalimanı açıldıktan sonra Tokat'ı daha sık ziyaret etmeyi düşündükleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca araştırmaya katılanlar, Tokat seyahatlerinde ağırlıklı olarak havayolunu kullanmayı planlamaktadır. Öte yandan araştırmaya katılan kişilerin büyük çoğunluğu, Yeni Tokat Havalimanı'nın, Tokat'ta turizm sektörünü olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedir.

ABSTRACT

The development of tourism movements continues in line with the development of transportation facilities. Destinations, which have touristic density in Turkey, have reached their present position, especially as a result of improvements in air transport infrastructure and increased passenger capacities. In Tokat, which wants to have a say in tourism, thanks to the modern and high passenger capacity New Tokat Airport, which will open in 2021, a great development is planned in the transportation infrastructure. The purpose of this study is to investigate and evaluate the role of New Tokat Airport in regional tourism movements, mainly within the scope of hometown visits. Hometown visits constitute a very important resource in terms of tourism and economy for regions such as Tokat that have lost population due to intense immigration. Based on this point, the population of research consists of approximately 600 thousand people of Tokat origin living in Istanbul, Kocaeli and Tekirdağ provinces. The reason why people living in these provinces are chosen as the research population is that they can actively use the airline to visit Tokat. In this regard, an online survey was conducted with the participation of 1438 people as a sample in October-November 2019. According to the findings obtained from the survey data, it was revealed that the participants in the research thought of visiting Tokat more frequently after the new airport was opened. In addition, the participants of the research, plan to use the airline predominantly, after the opening of the new airport for their Tokat travels. On the other hand, most of the people participating to the research think that the New Tokat Airport will positively affect the tourism sector in Tokat.

1. Giriş

Dünya genelinde turizm hareketleri, 20. yüzyıl ortalarından itibaren sürekli bir gelişim ve artış trendi sergilemektedir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nden (UNWTO) elde edilen verilere göre, 2019 yılında yaklaşık 1.46 milyar insanın uluslararası turizme katıldığı belirtilmektedir. Her ne kadar küresel Covid-19 pandemisi 2020 yılında %70'i aşan düşüselere

sebepiyet verse de, gelecekte aşı vb. önlemlerin yaygınlaşması neticesinde pandemi riskinin azalmasıyla, dünya genelinde turizm hareketleri açısından belirgin bir toparlanma olacağı ve artış trendinin devam edeceği öngörülmektedir (UNWTO, 2020; CNN, 2020). Uluslararası turizm hareketlerinin yükseliş trendinde olmasının en önemli sebeplerinden biri hiç şüphesiz, ulaşım olanaklarının ve teknolojilerinin her geçen gün baş döndürücü bir biçimde gelişmesidir. Buhalis (2000)'e göre, bir

bölgenin turistik destinasyon olarak kabul edilmesini sağlayan şartlar arasında ulaşılabilirlik, en hayati olanlardan birisidir. Bununla beraber, ulaşılabilirlik olgusu turistik destinasyonlarda altyapı ve üstyapı olanaklarıyla desteklenmek zorundadır. Söz konusu alt ve üstyapı olanakları havayolu, karayolu, denizyolu ve demiryolları şeklinde çeşitlendirilmektedir. Bunlar arasında yer alan havayolları turizmde en fazla tercih edilen ulaşım türüdür ve ona olanak sağlayan havalimanı yatırımları hava ulaşımının gelişebilmesinde en etkili faktörlerden biridir.

Yolcu kapasitesi yüksek, çağa uygun ve her boyuttaki uçağın iniş-kalkış yapabilmesine imkân sağlayan havalimanlarının geliştirilmesi, turistlerin destinasyona sorunsuz ve hızlı bir şekilde ulaşımı açısından çok büyük önem arz etmektedir (Doğaner, 2001; Sorupia, 2005; Kelly vd., 2007). Havayolu ulaşımında altyapı ve üstyapı anlamında sağlanan nitelikli gelişmeler, turizm hareketliliğini artırmakla beraber destinasyonların ekonomik yapısına da canlılık ve refah getirmektedir. Turizm destekli ekonomik kalkınmayı sağlamada en hayati yatırımların ulaşım altyapısını geliştirmeye yönelik olması kaçınılmazdır. Bu durum daha önce yapılan benzer nitelikteki akademik araştırmalarda da elde edilen ve öne çıkan en önemli bulgulardandır (Coleman, 1997; Crouch & Ritchie, 1999: 138; Sorupia, 2005; Kelly vd., 2007; Tang & Jang, 2010; Mishra vd., 2019).

Türkiye’de turizm hareketlerinin yoğunlaştığı İstanbul, Antalya ve İzmir gibi destinasyonlarda özellikle havayolu ulaşımına yönelik olanakların ülkedeki diğer bölgelere göre daha gelişmiş olduğu bilinmektedir. Ancak yüksek turizm potansiyeline sahip olan ve ülkenin iç bölgelerinde yer alan bazı destinasyonlarda havayolu ulaşımına yönelik alt ve üst yapı olanaklarının henüz yeterli düzeyde gelişmemiş olduğu göze çarpmaktadır. Bahse konu olan destinasyonlardan biri de Türkiye’nin Orta Karadeniz bölümünde bulunan ve gastronomi, tarih, kültür, sağlık, termal ve doğal güzellikler gibi birçok turistik çekiciliği bünyesinde barındıran Tokat ilidir. Aynı zamanda Tokat ili, özellikle İstanbul ve çevresindeki şehirlere çok fazla göç vermiş olan bir konumdadır. Öte yandan söz konusu bölgelerden Tokat’a bazı dönemlerde memleket ziyareti amaçlı, sıra turizmi ya da akraba ziyareti turizmi şeklinde de ifade edilebilecek seyahatler gerçekleşmektedir. Ancak İstanbul ve çevre illeri ile Tokat arasındaki mesafe oldukça fazladır. Dolayısıyla genel olarak karayolunda gerçekleşen seyahatler uzun ve yorucu olmakta, bu nedenle insanlar seyahatlerinden vazgeçmekte ve söz konusu şehirlerden Tokat’a yönelik seyahat sıklığı azalmaktadır. Bu aşamada yapım halindeki Yeni Tokat Havalimanı memleketlerine seyahat etmek isteyen insanlarda bir beklenti oluşturmaktadır.

Yukarıda yer alan söz konusu bilgiler ışığında bu çalışmanın amacı, Tokat ilinde inşa edilen ve 2021’de hizmete açılması planlanan yeni havalimanının bölgesel turizm hareketlerindeki rolünü ağırlıklı olarak memleket ziyaretleri kapsamında araştırmak ve değerlendirmektir. Çalışmanın amacından hareketle, yeni havalimanı sayesinde gelecekte daha da yoğunlaşması tahmin edilen memleket ziyaretlerinin, Tokat’ın turizm destekli gelişimi açısından önemini ortaya koymak hedeflenmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Turizmde Ulaşımın Yeri ve Havayolu Ulaşımının Önemi

Turizm kavramı, doğası gereği bireylerin yaşadıkları bölgelerden farklı bölgelere yaptıkları seyahat hareketlerini kapsadığından, ulaşım olgusu turizmle doğrudan ve güçlü bir biçimde ilişkili olmaktadır. Turizm literatürü açısından, ulaşım ve turizm ilişkisi araştırmacıların da dikkatini çekmiş ve yayımlanmış birçok ulusal ve uluslararası akademik çalışmaya (Gürdal, 2005; Coleman, 1997; İçöz, 1998; Doğaner, 2001; Sorupia, 2005; Kelly vd., 2007; Usta, 2009; Tang & Jang, 2010; Mishra vd., 2019) konu edilmiştir. Eski çağlarda sadece varlıklı ve boş zamanı fazla olan aristokratların gerçekleştirebildiği turistik seyahatler, özellikle 2. Dünya Savaşı’nın ardından ulaşım imkânlarının ve teknolojilerinin hızla gelişmesiyle çok farklı bir boyuta evrilmiştir.

Ulaşımında kullanılan araçların konfor, hız ve güvenlik açısından sürekli olarak gelişmesi, yolların kalitesinin yükselmesi, havalimanı, gar, otobüs terminali, liman ve marina gibi tesislerin kapasitelerinde artış gerçekleşmesi ve tüm bunlara ek olarak ulaşım maliyetlerinin düşmesi her kesimden insanın turistik seyahatlere katılabilmesine imkân sağlamıştır (Crouch & Ritchie, 1999: 138). Ulaşım konusunda yaşanan tüm bu gelişmeler, uluslararası turist sayısında önemli ölçüde artışa ve dünya genelinde turizm sektörünün çok hızlı bir şekilde büyümesine yol açmıştır. Bu gelişmeler neticesinde, 1950’de 25 milyon kişi olarak hesaplanan uluslararası turist sayısı, 1990’da 435 milyona, 2019 yılında ise 1.46 milyara ulaşmıştır (Statista, 2020). Dolayısıyla, turizm rakamlarında görülen bu hızlı artışın temelinde yatan en önemli nedenlerden biri de hiç şüphesiz konforlu, hızlı ve güvenli ulaşım olanaklarıdır.

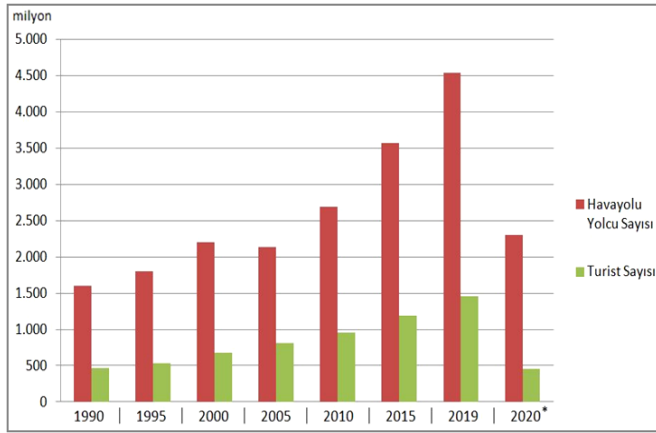
Turizmde öne çıkmak isteyen bir destinasyonun, seyahate uygun, erişilebilir bir konumda yer alması ve ulaşım imkânlarını güçlendirmesi, sektörde başarılı bir gelişim yakalayabilmek açısından gerekli koşulların en başında gelmektedir. Turizm ve ulaşım arasındaki ilişki ana hatlarıyla ele alındığında doğru orantılı bir durum göze çarpmaktadır. Bu ilişkide özellikle, gelişmiş ulaşım olanaklarının turizm sektörü üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu görülmektedir. Ulaşımın turizme etkisinde dört ana fonksiyonun varlığı söz konusudur (Hall & Page, 2002: 181). Bunlar:

- Turist gönderen bölgeden, destinasyona hızlı ve güvenli ulaşım imkânı oluşturmak,
- Destinasyon merkezinin ülke içine yönelik ulaşımını güçlendirmek,
- Destinasyonun kendi içindeki ulaşımında güvenlik ve özgürlük ortamı yaratmak,
- Destinasyon çevresindeki rekreasyon ve eğlence merkezlerine ulaşım sağlamak.

Uluslararası turizm hareketleri açısından bireylerin ve sektördeki aktörlerin en çok tercih ettiği ulaşım türü, havayolu ulaşımıdır (Bieger & Wittmer, 2006). Havaşılık alanında 2015 yılında yayınlanan bir rapora göre dünya genelinde aktif olarak yolcu taşımacılığında kullanılan havalimanı sayısı

17.678'dir ve ticari, askeri, özel ve pasif havalimanlarıyla birlikte bu sayı 41.788 olarak belirtilmiştir (AeronewsTV, 2020). Öte yandan havayolu kullanarak seyahat eden yolcu sayısı da dünya genelinde yıldan yıla artmaktadır. Bu artışla doğru orantılı olarak turistik seyahatlerde havayolunu tercih eden yolcu sayısının da arttığı görülmektedir. Dünya Turizm Örgütü raporlarına göre 2017 yılında uluslararası turizmde havayolunun kullanım oranı %57 olarak gerçekleşmiştir. Diğer bir ifadeyle 2017 yılında yaklaşık 756 milyon uluslararası turist havayolu ile seyahat gerçekleştirmiştir.

Küresel anlamda havayolu kullanan yurtiçi ve yurtdışı toplam yolcu sayıları ile uluslararası turist sayılarının yıllara göre değişimi Grafik 1'de görülmektedir. Son 30 yıllık periyotta hem havayolu yolcu sayılarının hem de uluslararası turist

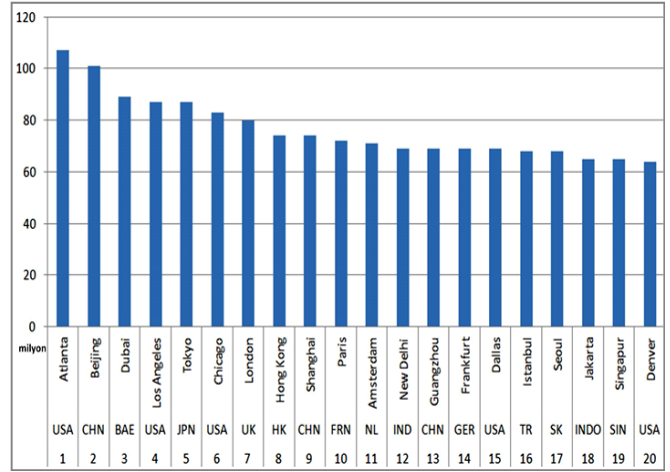
Grafik 1: Küresel Havayolu Yolcu Sayısı ve Uluslararası Turist Sayısı
Kaynak: UNWTO, 2020; Statista, 2020. Grafik Dizaynı: Yazar. (2020* tahmin)

sayılarının artış eğiliminde olduğu göze çarpmaktadır. 1990'da 1,6 milyar olan uluslararası küresel havayolu yolcu sayısı, 2019'da 4,5 milyarı aşmıştır. Öte yandan 1990 yılında 500 milyondan az olan uluslararası turist sayısı da 2019 yılında 1,5 milyara yaklaşmıştır. Ancak 2020 yılında ortaya çıkan Covid-19 salgını sebebiyle her iki kategoride keskin bir azalma gerçekleşmiştir. Küresel havayolu yolcu sayısında %50'nin üzerinde uluslararası turist sayısında ise %70'lere varan düşüşler gerçekleşmiştir (UNWTO, 2020; Statista, 2020). Dolayısıyla bu durum havayolu kullanımındaki gelişmelerle uluslararası turizm hareketlerindeki gelişmelerin birbirini takip ettiğini göstermektedir. Bu durumu destekleyen bir başka veri de Grafik 2'de yer almaktadır.

Yolcu sayısı bakımından 2018 yılı itibarıyla Dünya'nın en kalabalık 20 havalimanı Grafik 2'de yer almaktadır. Buna göre 2018'de en fazla yolcu hareketliliği gerçekleşen havalimanı, ABD'de genellikle aktarma merkezi niteliğinde kullanılan Atlanta Havalimanı olarak öne çıkmıştır. İstanbul ise 2018 yılında 16. sırada yer almaktadır (Airports Council International, 2020). Ancak 2019 yılında yeni İstanbul Havalimanı aktif olarak kullanılmaya başlamıştır ve bu sayede ilerleyen yıllarda İstanbul'un sıralamasının yükselmesi muhtemeldir. Öte yandan grafiğe bakıldığında, havayolları yolcu trafiği açısından en kalabalık havalimanlarının yer aldığı ülkelerin, aynı zamanda uluslararası turist sayısı açısından dünyada önde gelen ülkeler olduğu göze çarpmaktadır.

Dolayısıyla Grafik 2'deki veriler havayolu ulaşımının turizmdeki önemini güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır.

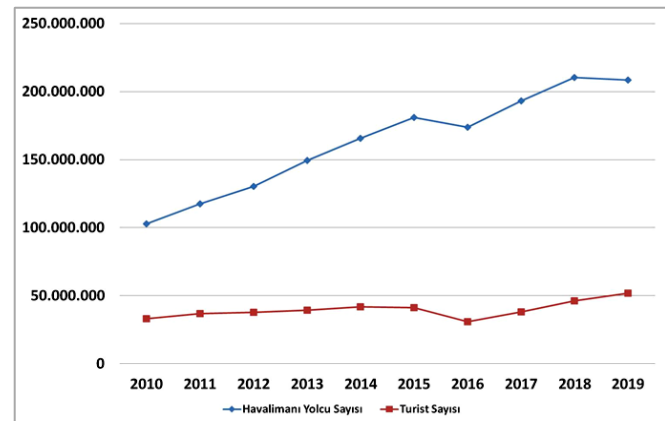
2.2. Türkiye'de Ulaşım-Turizm İlişkisi ve Havayolu Ulaşımının Önemi

Grafik 2: 2018'de Yolcu Sayısı Bakımından Dünya'nın En Kalabalık 20 Havalimanı

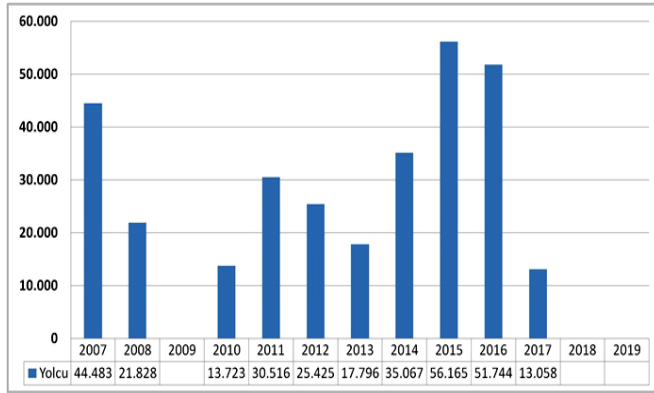
Kaynak: Airports Council International (ACI), 2020. Grafik Dizaynı: Yazar.

Türkiye'nin turizm hareketleri açısından geçmiş dönemleri ele alındığında, ulaşım imkânlarındaki gelişmelerle turistik faaliyetlerdeki yoğunlaşmanın birbirine paralel olarak ilerlediği görülmektedir (Gürdal, 1995). Demiryolu ulaşımının 19. yüzyıl boyunca yaygınlaşması sayesinde dünya genelinde kolaylaşan turizm ulaşımı, Paris – İstanbul arasında başlayan "Doğu Ekspresi" seferleri ile Türkiye Coğrafyası'nda da etkisini hızla göstermeye başlamıştır (Usta, 2009: 36). Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında ise Türkiye'de demiryolları gitgide yaygınlaşmış ve Anadolu'ya düzenlenen tren seferleri turizm açısından öncü olmuştur. Daha sonraki dönemlerde uçakların ve havalimanlarının çoğalmasıyla havayolu kullanarak seyahat eden turist sayısı oldukça önemli ölçüde artmıştır. Birçok ülkeden birkaç saatlik uçak yolculuğuyla Türkiye'ye ulaşabilme imkânı bulunmaktadır. Türkiye'ye 2019 yılında gelen 51.7 milyon turistin yaklaşık 40 milyonunu (% 76,6) havayollarını tercih etmiştir (KTB, 2020). Bu rakamlara iç turizm hareketleri

Grafik 3: Türkiye'de Havalimanı Yolcu Trafiği ve Turist Sayısı (2010 – 2019)
Kaynak: DHMİ, 2020; KTB, 2020. Grafik Dizaynı: Yazar

memleket ziyaretleri hem de diğer turizm hareketleri açısından çok ciddi artışlar olacağı öngörülmektedir.

Grafik 4: Tokat Havalimanı Yolcu Trafik (2007 – 2019)

Kaynak: DHMİ, 2020. Grafik Dizaynı: Yazar

3. Yöntem

Yeni Tokat Havalimanı'nın bölgesel turizm hareketlerindeki rolünün memleket ziyaretleri kapsamında araştırılmasının amaçlandığı bu çalışmada, betimsel model çeşitlerinden olan tarama yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada veri toplama metodu olarak online anket tekniğinden faydalanılmıştır. Online anket formunun ilk bölümünde araştırmaya katılanların demografik bilgilerine dair sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise 5 maddelik bir anket yer almaktadır. Anket soruları oluşturulurken, Costa vd. (2017) ve Seetenah vd. (2018)'in çalışmalarından faydalanılmış ve araştırmacı tarafından ifadeler uyarlanmıştır. Aşağıda görülen Tablo 1'de 7 maddelik anket soruları yer almaktadır.

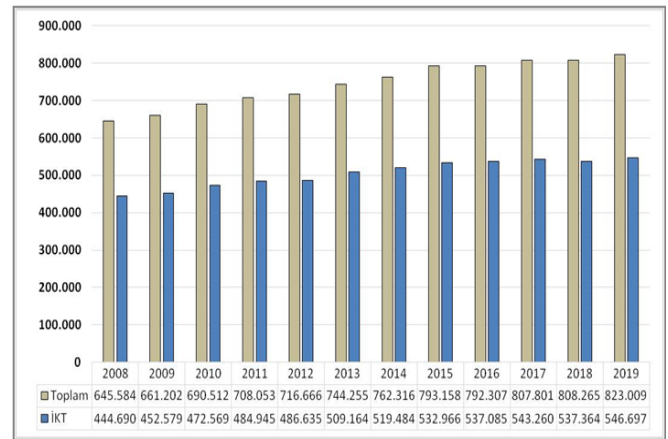
Tablo 1: Araştırma Anketinin Soruları

İfadeler
1- Tokat'ı ne sıklıkla ziyaret etmekteyiz?
2- Tokat ziyaretlerinizde hangi tür ulaşım yolunu tercih ediyorsunuz?
3- Tokat'a seyahat etmenizdeki en büyük engel nedir?
4- Yapım aşamasındaki Yeni Tokat Havalimanı'ndan haberdar mısınız?
5- Yeni Tokat Havalimanı açıldıktan sonra Tokat'ı daha sık ziyaret edermisiniz?
6- Yeni Tokat Havalimanı açıldıktan sonra öncelikle hangi tür ulaşım yolunu tercih edersiniz?
7- Yeni Tokat Havalimanı Tokat'ın turizm gelişimini ne yönde etkiler?

Araştırmanın evreni, 2019 yılında Tokat ili nüfusuna kayıtlı olup İstanbul, Kocaeli ve Tekirdağ'da ikamet eden 596.697 kişiden (TÜİK, 2020) oluşmaktadır. Grafik 5'te görüldüğü gibi Tokat dışında yaşayan Tokat ili nüfusuna kayıtlı insan sayısının büyük çoğunluğu söz konusu 3 ilde ikamet etmektedir. Evrenin bu şekilde seçilmesinin sebebi, yeni Tokat Havalimanı'ndan İstanbul'a doğrudan uçuşlar gerçekleştirileceğinden dolayı İstanbul ve komşu illerde ikamet eden Tokat nüfusuna kayıtlı insanların memleket ziyaretlerinde havayollarını kullanma potansiyelinin yüksek olmasıdır.

Araştırma evrenini doğru bir şekilde temsil edebilecek örneklemin belirlenmesinde, kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örnekleme yöntemi, ana kütle (evren) içerisinde seçilecek örnek kesitinin araştırmacı tarafından

belirlendiği, tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden biridir. Kolayda örnekleme yönteminin tercih edilmesinin nedeni, verilerin ana kütlede (evrenden) en kolay, en hızlı ve en ekonomik şekilde toplanmasıdır (Zikmund, 1997). Araştırma örnekleminin hesaplanması amacıyla Yamane (2001), örneklem formülünden yararlanılmıştır. Araştırma evreni 596.697 kişi olarak kabul edildiğinde, bu formüle göre ulaşılması gereken asgari araştırma örnekleme, %95 güven seviyesinde 384 olarak hesaplanmaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda veriler, 2019 yılı Ekim-Kasım aylarında İstanbul, Kocaeli ve Tekirdağ illerinde ikamet eden ve Tokat ili nüfusuna kayıtlı insanlardan, online anket tekniğiyle toplanmıştır. Bu verilere ulaşılmasında sosyal medyadan ve söz konusu illerdeki Tokat'la ilişkili STK'lardan yardım alınmıştır. Bu vasıta ile anket dolduran kişi sayısı ilgili tarihlerde 1570 kişiye ulaşmış, daha sonra hatalı doldurulan anketler elenmiş ve toplam 1438 adet anket değerlendirilmiştir.

Grafik 5: Tokat Dışında İkamet Eden Tokat İli Nüfusuna Kayıtlı Kişi Sayısı (2008-2019)

Kaynak: TÜİK, 2020. Grafik Dizaynı: Yazar. İKT: İstanbul, Kocaeli, Tekirdağ.

4. Bulgular

Araştırmaya katılanlardan elde edilen verilere ilişkin değerlendirmeler bulgular bölümünde sunulmuştur. Bu bölümde, öncelikle katılımcıların demografik bilgilerine yönelik frekans dağılımı tablosu, daha sonra ise ankette yöneltilen sorulara katılımcıların verdiği cevaplara ilişkin tablolar sırasıyla yer almaktadır.

Tablo 2'de yer alan araştırmanın katılımcılarına ait demografik özelliklere ilişkin frekans dağılımları incelendiğinde, erkek katılımcıların (n=732; %50,9) kadınlara nazaran (n=706; %49,1) küçük bir farkla daha fazla olduğu görülmektedir. Ankete katılım gösterenlerin en fazla 30-40 yaş aralığında (n=451; %31,3) olduğu görülürken 30 yaş altı gruptan da katılımın (n=426; %29,7) oldukça yüksek olduğu gözle çarpılmaktadır. Medeni hal bakımından en fazla evli insanlardan (n=841; %58,5) araştırmaya katılım sağlanmıştır. Öte yandan katılımcıların Tokat dışında ikamet etme sürelerine bakıldığında ise en fazla 30 yıldan fazla süre (n=512; %35,6) belirten insanlardan katılım gerçekleşmiştir. Tokat dışında 10 yıldan az ikamet edenlerin oranının (n=175; %12,2) ise diğer gruplara göre oldukça düşük seviyede olduğu dikkat

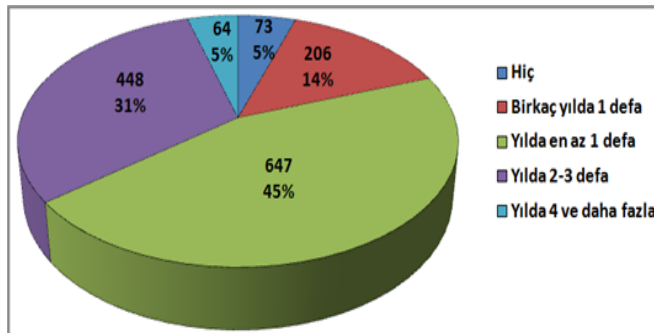
çekmektedir. Dolayısıyla araştırmaya katılanların çoğunlukla uzun bir süredir Tokat ili dışında ikamet ettiği söylenilebilir.

Araştırma anketinin sorularına katılımcıların verdikleri cevaplara dair bulgular grafikler halinde sunularak verilmiştir. Aşağıda yer alan Grafik 6'da araştırma anketinin ilk maddesi olan "Tokat'ı ne sıklıkla ziyaret etmektesiniz?" sorusuna katılımcıların verdiği cevapların yüzdelik dilimlerine göre payları görülmektedir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Dağılımı

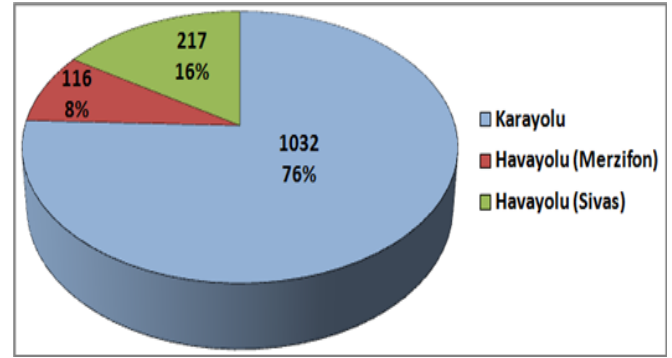
Demografik Özellikler	f	%
Cinsiyet		
Erkek	732	50,9
Kadın	706	49,1
Toplam	1438	100
Yaş		
30 yaş altı	426	29,7
30-40	451	31,3
40-50	353	24,5
50 yaş ve üzeri	208	14,5
Toplam	1438	100,0
Medeni Hal		
Evli	841	58,5
Bekâr	597	41,5
Toplam	1438	100,0
Tokat Dışında İkamet Süresi		
10 yıldan az	175	12,2
10-20 yıl	317	22,0
20-30 yıl	434	30,2
30 yıldan fazla	512	35,6
Toplam	1438	100,0

Grafik 6'ya göre İstanbul, Kocaeli ve Tekirdağ illerinde ikamet eden ve Tokat ili nüfusuna kayıtlı olanlardan araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun yılda en az bir defa (n=647; %45) ve yılda 2-3 defa (n=448; %31) Tokat'ı ziyaret ettiği göze çarpmaktadır. Tokat'ı hiç ziyaret etmeyenlerin ise oranı (n=64; %5) oldukça düşüktür. Dolayısıyla araştırmaya katılan insanların Tokat'la bağlarını koparmadığı ve ellerinden geldikince Tokat'ı ziyaret etmeye çalıştıklarını göstermektedir.

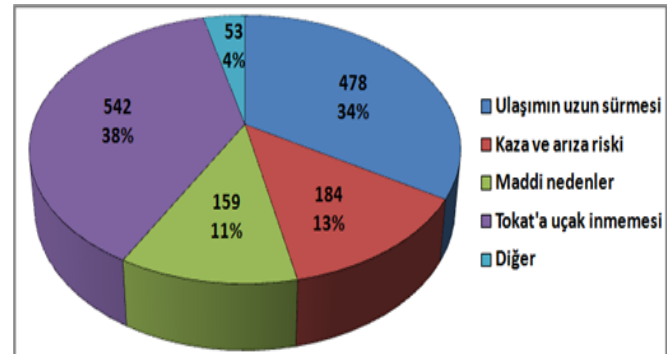
Grafik 6: Tokat'ı Ne Sıklıkla Ziyaret Etmektesiniz? Sorusuna Katılımcıların Cevapları

Grafik 7'ye göre araştırmaya katılanların Tokat ziyaretlerinde çok büyük oranda karayolunu (n=1032; %76) tercih ettiğini belirttikleri dikkat çekmektedir. Bununla beraber havayolu vasıtasıyla düşük oranlarda da olsa Sivas (n=217; %16) ve Merzifon (n=116; %8) havalimanları üzerinden Tokat'a gelmeyi tercih ettiğini belirttikleri görülmektedir. Öte yandan katılımcılardan 73 kişi bu soruya cevap vermemiştir. Dolayısıyla Tokat'ta kapasitesi düşük mevcut havalimanı

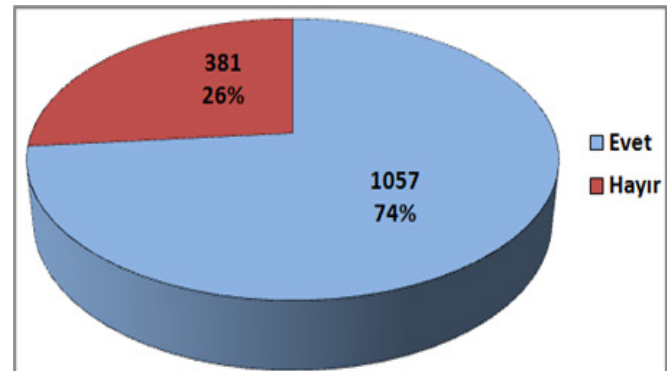
Grafik 7: Tokat Ziyaretlerinizde Hangi Tür Ulaşım Yolunu Tercih Ediyorsunuz? Sorusuna Katılımcıların Cevapları

kapatıldığından ve yeni havalimanının inşaatı sürdüğünden dolayı, memleket ziyareti için havayolunu tercih edenler çevre illerdeki havalimanlarını kullanmak durumunda kalmaktadır.

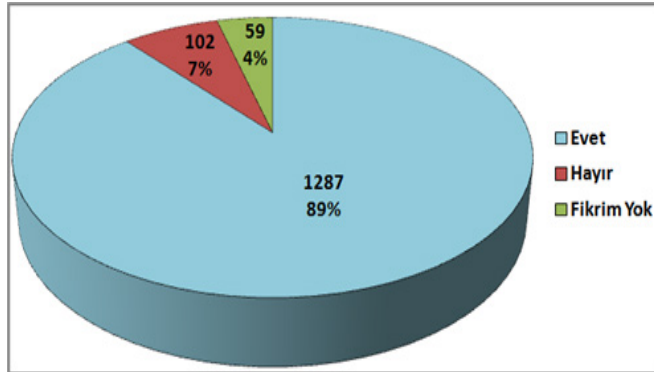
Grafik 8: Tokat'a Seyahat Etmenizin Önündeki En Büyük Engel Nedir? Sorusuna Katılımcıların Cevapları

Grafik 8'e göre araştırmaya katılanların Tokat'a seyahatlerindeki en büyük engelleri Tokat'a uçak inmemesi (n=542; %38) ve ulaşımın uzun sürmesi (n=478; %34) olarak gördüğü dikkat çekmektedir. Bununla beraber katılımcıların Tokat'a seyahat etmelerinde kaza ve arıza gibi risklerin de önemli bir engel teşkil ettiği (n=184; %13) söylenilebilir. Öte yandan ilgili soruya cevap vermeyenlerin sayısı 22 kişidir. Bu noktadan hareketle Tokat'a seyahatlerde büyük oranda karayolunu tercih eden (Grafik 7) katılımcıların, bu durumdan çok memnun olmadıkları ve havayolları gibi kısa sürede ulaşım imkânı sağlayan güvenli alternatiflerin sunulmasını istedikleri düşünülebilir.

Grafik 9: Yapım Aşamasındaki Yeni Tokat Havalimanı'ndan Haberdar mısınız? Sorusuna Katılımcıların Cevapları

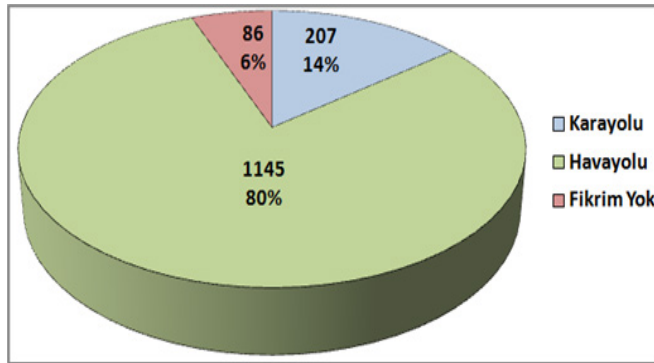
Grafik 9'a göre araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunun (n=1057; %74) yapım aşamasında olan Yeni Tokat Havalimanı'nın varlığını bildiği göze çarpmaktadır. Öte yandan Tokat'a yeni bir havalimanı inşa edildiğini bilmeyen (n=381; %26) insanların da sayısı azımsanmayacak düzeydedir.

Grafik 10: Yeni Tokat Havalimanı açıldıktan sonra Tokat'ı daha sık ziyaret eder misiniz? Sorusuna Katılımcıların Cevapları

Grafik 10'a göre araştırmaya katılanların, çok büyük bir oranda (n=1287; %89) yeni havalimanı açıldığında yapıldığında Tokat'ı daha sık ziyaret edeceğini belirtmesi oldukça dikkat çekicidir. Dolayısıyla bu bulgu göstermektedir ki, Yeni Tokat Havalimanı, özellikle memleket ziyaretleri açısından yoğun bir şekilde talep görecektir ve ilin turizm sektörüne canlılık getirecektir.

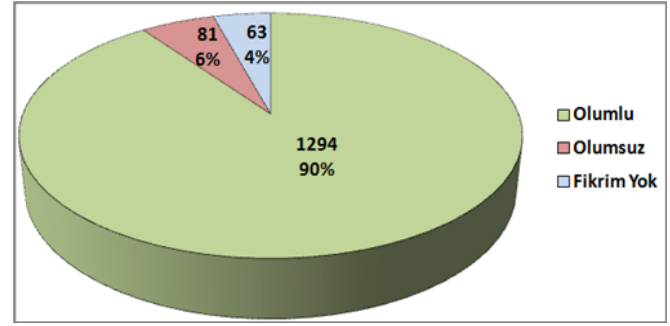
Grafik 11'de araştırmaya katılanların, yeni havalimanı

Grafik 11: Yeni Tokat Havalimanı Açıldıktan Sonra Öncelikle Hangi Tür Ulaşım Yolunu Tercih Edersiniz? Sorusuna Katılımcıların Cevapları

açıldıktan sonra Tokat'a seyahatlerinde çok büyük bir oranda (n=1145; %80) havayolunu tercih etmeyi düşündükleri görülmektedir. Dolayısıyla Grafik 7 ve Grafik 11 karşılaştırıldığında mevcut durumda çoğunlukla karayolunu kullanan insanların, yeni havalimanının açılmasından sonra havayolu ulaşımını tercih edecek olmaları oldukça önemlidir.

Son olarak Grafik 12'de araştırmaya katılanların yine büyük çoğunluğunun (n=1294; %90) yeni havalimanının hizmete girmesinden sonra Tokat'ın turizm gelişiminin olumlu yönde etkileyeceğini düşündükleri görülmektedir. Dolayısıyla araştırmaya katılanların genel olarak, Yeni Tokat Havalimanı'nın ilin turizmine katkı sağlayacağını belirtmesi, bu konuda bir farkındalık oluştuğunun göstergesi niteliğindedir.

Grafik 12: Yeni Tokat Havalimanı Tokat'ın turizm gelişimini ne yönde etkiler? Sorusuna Katılımcıların Cevapları

5. Sonuç ve Öneri

Ulaşım olanaklarının gelişimi, turizm hareketlerinin artırılması ve sektörel gelişimin sağlanmasına yönelik en önemli etkenlerden biridir. Turizm, ekonomik kalkınma, istihdam artışı ve toplumsal refah yaratmada en önemli sektörlerden biri olduğu için (Ünlüöner vd., 2018) turistik destinasyonlar turizm gelişiminde ivme sağlayacak yatırımları desteklemektedir. Tokat ili de, son yıllarda turizm pastasından daha fazla pay almak ve turizmde söz sahibi olmak istemektedir. Tokat'ın ulaşım altyapısını geliştirmek amacıyla Yeni Tokat Havalimanı gibi stratejik yatırımlar devam etmektedir. Böylece ekonomik kalkınmada avantaj elde etmeyi ve bölgede yeni istihdam olanakları yaratmayı hedeflemektedir. Yapımı devam eden ve 2021'de açılması planlanan Yeni Tokat Havalimanı'nın bölgesel turizmin gelişimindeki rolünü özellikle memleket ziyaretleri kapsamında araştırmak amacıyla hazırlanan bu çalışmada, önemli bulgular elde edilmiştir.

Tokat dışında ikamet eden, Tokat ili nüfusuna kayıtlı insanların sayısı yıllar itibarıyla sürekli artmakta ve bu insanların büyük çoğunluğu İstanbul ve çevresindeki illerde yoğunlaşmaktadır. Dolayısıyla imkân halinde İstanbul'dan havayolu ile Tokat'a gelme potansiyeline sahiptirler. Araştırma için hedef bölge seçilen İstanbul, Kocaeli ve Tekirdağ illerinde ikamet eden, Tokat ili nüfusuna kayıtlı kişiler üzerine yapılan anket uygulamasına göre, bu kişilerin büyük çoğunluğu Tokat'ı belli aralıklarla ziyaret etmektedirler. Öte yandan havalimanı hizmete açıldığında, bu kişilerin büyük çoğunlukla havayolu ulaşımını tercih edeceğini ve Tokat'a daha sık ziyaretler gerçekleştireceğini ifade etmeleri araştırmanın en önemli bulgusudur. Araştırmaya katılanlar ayrıca yeni havalimanının Tokat'ın turizm gelişimini çok büyük oranda olumlu etkileyeceğini belirtmiştir. Söz konusu 3 ilde sayıları 600 bine yaklaşan Tokat kökenli insanların Tokat'ı daha sık ziyaret etmeleri, ilde önemli bir turizm hareketi doğuracak ve turizm odaklı yatırımlarla bölgesel kalkınmayı hızlandıracaktır. Bununla beraber bahsi geçen turizm odaklı yatırımlar sayesinde oluşan ekonomik canlılık, yeni istihdam kapıları açacak ve birçok eğitimli gencin iş bulma ümidiyle Tokat'tan ayrılarak başka yerlere göç etmesinin de önüne geçecektir. Kıyaslama yapmak açısından, alanda daha önce yayınlanan benzer araştırmalara (Crouch & Ritchie, 1999: 138; Sorupia, 2005; Bieger & Wittmer, 2006; Martin-Cejas, 2006; Costa vd., 2017; Cristina, 2017; Seetenah, 2018) bakıldığında, havalimanı gibi önemli altyapı yatırımlarının turizmde canlılık yaratarak ekonomik kalkınmaya katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Bu

noktadan hareketle araştırmanın verileri doğrultusunda Tokat ilinde de, ilgili literatürün belirttiği yönde gelişmelerin yaşanma ihtimalinin yüksek olduğu söylenilebilir. Araştırmadan elde edilen ve değerlendirilen bulgular ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

Gastronomi, tarih, kültür, doğal güzellikler ve termal gibi birçok turistik çekicilik varlığına sahip olan Tokat İli'nin, havayolu ulaşımı konusunda yapımı devam eden Yeni Tokat Havalimanı yatırımı çok olumlu bir gelişmedir. Bu yatırımın vakit kaybetmeden bitirilmesi ve faaliyete açılması, hem memleket ziyaretleri hem de diğer turistik ziyaretler açısından Tokat'ın turizm ve ekonomik gelişiminde oldukça önemlidir. Bununla beraber havalimanının il içi ulaşım hatlarıyla bağlantısının güçlü olması Tokat'ın her noktasına erişim açısından oldukça elzemdir. Öte yandan Tokat'ta bir destinasyon yönetimi ve pazarlama örgütünün oluşturulması gerekmektedir. Bu sayede il genelinde, turizme ve ulaşımına dair daha etkin ve profesyonelce kararlar alınabilir. Dolayısıyla konu hakkında ildeki karar vericiler başta olmak üzere tüm paydaşlara önemli görevler düşmektedir.

Tokat ilinin turizm gelişimine, olanaklarına dair akademik çalışmaların sayısı henüz istenilen düzeyde değildir. Tokat ili akademik olarak araştırılmaya değer çok fazla turistik potansiyel barındırmaktadır. Dolayısıyla gelecekte benzeri araştırmaların çoğalması açısından oldukça önemlidir. Tokat'ın turizm gelişimi hakkında akademik araştırmaların teşvik edilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir. Bunun için akademik camiaya çok büyük görevler ve sorumluluklar düşmektedir.

Bu çalışmanın kısıtlarından biri Tokat turizmini ağırlıklı havayolu ulaşım bazında ve memleket ziyaretleri kapsamında araştırmak olmuştur. Çalışmanın diğer bir kısıtı ise zaman darlığı ve kaynak bulma güçlüğü nedeniyle veri toplama yöntemi olarak online anket formu kullanılmasıdır. İleride çalışma yapacak araştırmacılar, bu çalışmanın kısıtlarını göz önünde bulundurarak, Tokat turizmine ve ulaşımına dair konuları, daha farklı veri toplama ve analiz yöntemleriyle inceleyebilirler. Sonuç olarak, yapılan bu araştırmanın bulgularından başta akademik camia, yerel ve bölgesel karar vericiler, turizm ve ulaşım sektörü temsilcileri olmak üzere tüm paydaşlar yararlanabilir.

Kaynakça

Airports Council International (ACI), (Kasım 2020). World's Top Fastest Growing Airports for Passengers and Cargo Revealed. <https://aci.aero/news/2019/09/17/worlds-top-five-fastest-growing-airports-for-passengers-and-cargo-revealed/>, Erişim Tarihi: 15.11.2020.

AernewsTV (Kasım 2020). How Many Commercial Airports Are There in The World? <https://www.aernewstv.com/en/print/article/2954-how-many-commercial-airports-are-there-in-the-world.html>, Erişim Tarihi: 12.11.2020.

Anadolu Ajansı (Kasım 2020). Antalya Havalimanı'nda Kapasite Artırılacak. <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/antalya-havalimaninda-kapasite-artirilacak/1689820>, Erişim Tarihi: 14.11.2020.

Arslan, E. (2020). *Gastronomy tourism and geographical indications in Tokat*, İçinde, F. Türkmen, (Ed), Selected Academic Studies From Turkish Tourism Sector, ss. 97-112, Peter Lang, Berlin.

Arslan, E. & Kendir, H. (2020). COVID-19 Salgını Sonrası Yükselen Trend Kırsal Turizm: Zile Örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 3668-3683.

Bieger, T. & Wittmer A. (2006). Air Transport and Tourism— Perspectives and Challenges Fordestinations, Airlines and Governments. *Journal of Air Transport Management*, 12, 40-46.

Buhalis, D. (2000). Marketing the Competitive Destination of Future. *Tourism Management*, 21, 97-116.

CNN (Kasım 2020). How a Covid-19 Vaccine Could Change Travel For Good. <https://edition.cnn.com/travel/article/covid-vaccine-travel/index.html>, Erişim Tarihi: 18.11.2020.

Coleman, C. (1997). Tourist Traffic in English National Parks-An Innovative Approach to Management. *The Journal of Tourism Studies*, 8(1), 2-15.

Costa, V., Conceição, O. & Almeida, C.R. (2017). Air Transport and Tourism Destinations. The Case of Oporto Airport and Portugal's Northern Region. *Revista Turismo & Desenvolvimento*, 27/28, 209-213.

Cristina, S. (2017). New Perspectives of the Tourism and Air Travel Relationship. *Cactus Tourism Journal*, 15(2), 24-32.

Crouch, G.I. & Ritchie, J.R.B. (1999). Tourism, Competitiveness and Societal Prosperity. *Journal of Business Research*, 44(3), 137-152.

Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ), (Ekim 2020). Havalimanları Karşılaştırmalı İstatistikleri. <https://www.dhmi.gov.tr/Sayfalar/Istatistikler.aspx>, Erişim Tarihi: 19.10.2020.

Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ), (Ekim 2020). *Tokat Havalimanı Tarihçesi*. <https://tokat.dhmi.gov.tr/Sayfalar/icerik-detay.aspx?oid=2942>, Erişim Tarihi: 19.10.2020.

Doğan, H.M., Kılıç, O.M. & Yılmaz, D.S. (2014). Tokat İli Bitki Yoğunluk Sınıflarının LANDSAT-7 ETM+ Uydu Görüntüleri ve Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Araştırılması. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 31(1), 47-53.

Doğaner, S. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*, Çantay Kitabevi, İstanbul.

Dönmez, Y., Kendir, H., Türkmen, F. & Çabuk, S. (2017). Tarihi Evlerin Kültür Turizmine Etkilerinin Araştırılması: Tokat-Zile Örneği, *Uluslararası Taşköprü Pompepolis Bilim Kültür Sanat Araştırmaları Sempozyumu*, 10-12 Nisan 2017, ss. 1114-1127, Kastamonu.

Gürdal, M. (1995). *Turizm Ulaştırması*, Karınca Matbaası, İzmir.

HABERTÜRK (Kasım 2010). *Antalya Havalimanı 45 Milyon Kapasiteye Ulaştı*. <https://www.haberturk.com/ekonomi/airport/haber/508776-antalya-havalimanı-45-milyon-kapasiteye-ustati>, Erişim Tarihi: 08.11.2020.

Hall, C. & Page, S. (2002). *Geography of Recreation and Tourism*, Psychology Press, Londra.

İçöz, O. (1998). *Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü Yönetimi*, Turhan Kitabevi, Ankara.

Kelly, J., Haider, W. & Williams, P. W. (2007). A Behavioral Assessment of Tourism Transportation Options for Reducing Energy Consumption and Greenhouse Gases. *Journal of Travel Research*, 45, 297-309.

Kendir, H. (2020). Turizm Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Kültürel Miras Algılarının Belirlenmesi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2296-2310.

Kendir H. & Arslan, E. (2020). Gastronomi Turizmi Açısından Yöresel Lezzetlerin Duygusal Değer Boyutunda İncelenmesi: Tokat İli Örneği. *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Sonbahar Özel Sayı, 130-138.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB), (Kasım 2020). *Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Turizm İstatistikleri*. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-232959/arastirma-ve-raporlar.html>, Erişim Tarihi: 14.11.2020.

- Martin-Cejas, R.R. (2006). Tourism Service Quality Begins at the Airport. *Tourism Management*, 27(5), 874-877.
- Mishra, S., Sinha, A., Sharif, A. & Suki, N.M. (2019). Dynamic Linkages Between Tourism, Transportation, Growth and Carbon Emission in The USA: Evidence From Partial and Multiple Wavelet Coherence. *Current Issues in Tourism*, 22, 1-23.
- Özçelik Bozkurt, H. (2018). Tokat İlinin Gastronomi Turizmi Potansiyelinin İncelenmesi ve Geliştirilmesi. *Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 49-55.
- SABAH (Kasım 2020). Tokat'ta, Yeni Havaalanının Yüzde 65'lik Kısmı Tamamlandı. <https://www.sabah.com.tr/ekonomi/2019/10/16/tokatta-yeni-havaalaninin-yuzde-65lik-kismi-tamamlandi>, Erişim Tarihi: 08.11.2020.
- Seetana, B., Teeroovengadum, V., & Nunkoo, R. S. (2018). Destination Satisfaction and Revisit Intention of Tourists: Does The Quality of Airport Services Matter? *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 44(1), 134-148.
- Sorupia, E. (2005). Rethinking the Role of Transportation in Tourism. *Proceedings of the Eastern Asia Society for Transportation Studies*, 5, 1767-1777.
- Statista (Kasım 2020). Number of International Tourist Arrivals Worldwide From 1950 to 2018. <https://www.statista.com/statistics/262750/number-of-international-tourist-arrivals-worldwide/>, Erişim Tarihi: 16.11.2020.
- Statista (Kasım 2020). Global Air Traffic - Scheduled Passengers 2004-2021. <https://www.statista.com/statistics/564717/airline-industry-passenger-traffic-globally/>, Erişim Tarihi: 13.11.2020
- Tang, L. & Jang, S. (2010). The Evolution from Transportation to Tourism: The Case of the New York Canal System. *Tourism Geographies*, 12(3), 435-459.
- Tokat İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (Kasım 2019). Turist İstatistikleri. <https://tokat.ktb.gov.tr/TR-231560/turist-istatistikleri.html>, Erişim Tarihi: 19.11.2020.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), (Nisan 2020). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, E.T: 14.04.2020.
- United Nations World Tourism Organization (UNWTO), (Kasım 2020). World Tourism Barometer – October 2020. <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/wtobarometereng.2020.18.1.6>, Erişim Tarihi: 11.11.2020.
- Usta, Ö. (2009). *Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Ünlüöner, K., Tayfun, A. & Kılıçlar, A. (2018). *Turizm Ekonomisi*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Yamane, T. (2001). *Temel Örnekleme Yöntemleri - 1. Baskı* (Çev.: Alptekin Esin, M. Akif Bakır, Celal Aydın & Esen Gürbüzsül), Literatür Yayıncılık, İstanbul.
- Yayla, Ö. & Solunoğlu, A. (2017). Sebastapolis Antik Kentinin Kültürel Miras Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi: Dört Adım Modeli, *DOKAP Bölgesi Uluslararası Turizm Sempozyumu*, 23-24 Ekim 2017, ss. 577-581, Trabzon.
- Zikmund, W.G. (1997). *Business Research Methods, 5th Edition*, The Dryden Press, Orlando.